

การติดตามผลการใช้ เทคนิคการนิเทศแบบคลินิกในโรงเรียนที่อยู่
ในโครงการการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา
กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา ๑

นางสาวอรุณ ทรงงามทรัพย์

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2532

ISBN 974-576-600-3

ลิขสิทธิ์บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

015763

i 10303194

A FOLLOW-UP STUDY OF THE USE OF CLINICAL SUPERVISION TECHNIQUE
OF SCHOOL SUPERVISION PROJECT IN THE SECONDARY SCHOOLS UNDER
THE JURISDICTION OF THE DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION,
EDUCATIONAL REGION NINE

Miss Aroon Songngamsub

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education

Department of Educational Administration

Graduate School

Chulalongkorn University

1989

อรุณ ทรงงามทรัพย์ : การติดตามผลการใช้เทคนิคการนิเทศแบบคลินิกในโรงเรียนที่อยู่ใน
โครงการการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา ๑
(A FOLLOW-UP STUDY OF THE USE OF CLINICAL SUPERVISION TECHNIQUE OF
SCHOOL SUPERVISION PROJECT IN THE SECONDARY SCHOOLS UNDER THE
JURISDICTION OF THE DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION, EDUCATIONAL
REGION NINE.) อ.ที่ปรึกษา : อ.ดร.นิพนธ์ ไทยพานิช, 225 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามผลการใช้เทคนิคการนิเทศแบบคลินิกในโรงเรียนที่อยู่ใน
โครงการการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา ๑

ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนในโครงการมีการดำเนินงานเกี่ยวกับการใช้เทคนิคการนิเทศแบบ
คลินิก โดยมีการดำเนินการดังนี้ มีการกำหนดนโยบายแล้วแจ้งให้บุคลากรทุกคนได้รับทราบ มีการจัดตั้ง
คณะกรรมการดำเนินงาน รวมทั้งมีการสำรวจความต้องการจำเป็น ผู้นิเทศได้รับความรู้โดยศึกษานิเทศก์
ฝึกอบรม ส่วนครูได้รับความรู้โดยศึกษาเอกสารด้วยตนเอง มีการสนับสนุนให้ปฏิบัติงานด้านวัสดุอุปกรณ์
ในส่วนที่ยังไม่มีการดำเนินงานได้แก่ การวางแผนการส่งเสริม การลงมือปฏิบัติการนิเทศ การติดตามผลและ
การปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงาน

ผู้นิเทศได้ปฏิบัติการนิเทศตามกระบวนการนิเทศแบบคลินิกของโกลด์แฮมเมอร์ (Goldhammer)
โดยได้ผลงานเพียงเล็กน้อย และผลงานยังไม่เป็นที่พอใจของผู้นิเทศ

ปัญหาในการใช้เทคนิคนี้ได้แก่ ผู้นิเทศขาดความรู้และทักษะในการสร้างเครื่องมือสังเกตการ
สอน บรรยากาศในชั้นเรียนไม่เป็นธรรมชาติ ขณะที่ผู้นิเทศเข้าสังเกตการสอน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจาก
การสังเกตการสอนคลาดเคลื่อน พฤติกรรมการนิเทศยังเป็นพฤติกรรมทางตรงอยู่มาก ส่วนปัญหาอื่น ๆ คือ
ขาดการเสริมกำลังใจจากผู้บริหาร ขาดการติดตามผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา บริหารการศึกษา
สาขาวิชา นิเทศการศึกษาและพัฒนาลักษณ์
ปีการศึกษา 2531

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

AROON SONGNGAMSUB : A FOLLOW-UP STUDY OF THE USE OF CLINICAL SUPERVISION TECHNIQUE OF SCHOOL SUPERVISION PROJECT IN THE SECONDARY SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION, EDUCATIONAL REGION NINE. THESIS ADVISOR : NIBONDH THAIPHANICH, PH.D. 225 PP.

The purpose of this research was to follow-up the implementation of clinical supervision technique of school supervision project in the secondary schools under the jurisdiction of the Department of General Education, Educational Region Nine.

The research findings were that school had conducted the supervision project by implementing the clinical supervision technique through the process that the policy was determined and informed to personnel concerned. A working committee were organized also needs assessment were surveyed. The supervisors were trained by educational supervisors while teachers acquired knowledge through self-studying. Materials and equipments were supported during the implementation. However, planning for supporting, implementing supervision, follow-up and improving the implementation had not been conducted yet.

The supervisors performed supervision according to Goldhammer's clinical supervision process with little outcomes, and the outcomes were not satisfied by the supervisors.

The problems of implementing the technique were the supervisors lacked knowledge and skill in constructing the observational instrument, the classroom atmosphere was unnatural while the supervisor was observing the instruction, the results of data analysis from instructional observation had errors, and most of supervising behavior was still direct behavior. The other problems were they lacked support from the administrators, as well as lacked continuous follow-up and evaluation.

ภาควิชา บริหารการศึกษา
สาขาวิชา นิเทศการศึกษาและพัฒนาลักษณ์สูงตร
ปีการศึกษา 2531

ลายมือชื่อนิติต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *Nibondh Thaiphanich*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีก็เพราะความกรุณาของท่าน อาจารย์ ดร.นิพนธ์ ไทยพานิช อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เฌรยอด ซึ่งได้ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ เอาใจใส่ และให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ อาจารย์สวัสดิ์ จงกล และคณาจารย์ในภาควิชาบริหารการศึกษาทุกท่าน รวมทั้งคณาจารย์ในภาควิชาอื่น ๆ ที่ได้กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ แก่ผู้วิจัย และขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจสอบและให้คำแนะนำแก้ไข เครื่องมือวิจัยในครั้งนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับความร่วมมือและสนับสนุนช่วยเหลือจาก นายธีระ รัตนจันทร์ ศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา ๑ นายถวิล มาตราเยี่ยม หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา ๑ อาจารย์เทิน ศรีสุข อาจารย์เพ็ญ มะลิซ้อน อาจารย์นิภาภรณ์ จันทร์ทิพย์ อาจารย์ศิริพร ควรชม รวมทั้งเพื่อนครูและผู้บริหารโรงเรียนในเขตการศึกษา ๑ ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จึงขอขอบพระคุณทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้

คุณประโยชน์ที่พึงมีจากงานวิจัยนี้ขอบแต่คุณพ่อ คุณแม่ ที่ให้การสนับสนุนทั้งกำลังทรัพย์และกำลังใจ ตลอดการทำวิจัยครั้งนี้

อรุณ ทรงงามทรัพย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญแผนภูมิ	ท
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
คำถามที่ต้องการคำตอบ	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
ประโยชน์ของการวิจัย	10
คำนิยาม	10
วิธีดำเนินการวิจัย	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน	16
ความหมายของการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน ..	16
ความจำเป็นในการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน ..	17
ผู้นิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน	19
หลักการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน	22

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน	24
ความหมายของการนิเทศงานวิชาการภายใน โรงเรียน	24
จุดมุ่งหมายของการนิเทศงานวิชาการภายใน โรงเรียน	24
หลักการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน	25
ขอบข่ายของการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน ..	25
ผู้เกี่ยวข้องกับการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน .	26
แนวทางในการจัดการนิเทศงานวิชาการภายใน โรงเรียน	30
ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศการศึกษา การนิเทศการสอน และการนิเทศแบบคลินิก	38
การนิเทศแบบคลินิก	39
ความหมายของการนิเทศแบบคลินิก	39
ความ เชื่อพื้นฐานและธรรมชาติของการนิเทศ แบบคลินิก	45
กระบวนการของการนิเทศแบบคลินิก (วิธีการนิเทศ แบบคลินิก)	51
เทคนิคและวิธีการนิเทศทางอ้อม	61
เทคนิคการประชุมก่อนการสั่ง เกิดการสอน	65
เทคนิคการให้ข้อมูลย้อนกลับในการประชุมนิเทศ	68
แนวคิดในการสั่ง เสริมการนิเทศแบบคลินิก.....	72
การสั่ง เสริมการนิเทศแบบคลินิกภายในโรงเรียน	73
หลุมพรางของการนำการนิเทศแบบคลินิกไปใช้ในโรงเรียน ..	77
หลักสูตรการอบรมผู้นิเทศแบบคลินิก	81

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	84
3 วิธีดำเนินการวิจัยและการรวบรวมข้อมูล	91
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	91
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	91
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	92
ขั้นตอนในการสร้าง เครื่องมือ	92
การเก็บรวบรวมข้อมูล	93
การวิเคราะห์ข้อมูล	94
4 การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิเคราะห์ข้อมูล	95
ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	96
ข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดการใช้ เทคนิคการนิเทศแบบคลินิกในการนิเทศการสอน	104
ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานนิเทศของผู้นิเทศ โดยใช้กระบวนการ การนิเทศแบบคลินิกของ โกลด์แฮมเมอร์ (Goldhammer)	141
ข้อมูลเกี่ยวกับผลและปัญหาในการใช้เทคนิคการนิเทศ แบบคลินิกในการนิเทศการสอนของผู้นิเทศ	152
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	166
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	166
วิธีดำเนินการวิจัย	166
สรุปผลการวิจัย	167
อภิปรายผลการวิจัย	174

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ข้อ เสนอแนะ	180
บรรณานุกรม	182
ภาคผนวก	191
ประวัติผู้เขียน	225

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนผู้นิเทศและผู้บริหารของโรงเรียนในโครงการนิเทศการศึกษา ภายในโรงเรียน	8
2	จำนวนและร้อยละของแบบสอบถามที่ส่งไปและได้รับคืน	14
3	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจากโรงเรียนมัธยมศึกษา เกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ของผู้ตอบแบบสอบถาม	96
4	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจากโรงเรียนมัธยมศึกษา เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่	97
5	การดำเนินงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาเกี่ยวกับการ แจ้งนโยบายการส่งเสริมการนิเทศแบบคลินิกแก่คณะครู	105
6	การดำเนินงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาเกี่ยวกับการตั้ง คณะกรรมการดำเนินงานส่งเสริมการนิเทศแบบคลินิกในโรงเรียน	110
7	การดำเนินงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาเกี่ยวกับการสำรวจ ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการนิเทศแบบคลินิก	114
8	การดำเนินงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาเกี่ยวกับการวางแผนงาน การส่งเสริมการนิเทศแบบคลินิก	117
9	การดำเนินงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาเกี่ยวกับการให้ความรู้ เรื่องการนิเทศแบบคลินิกของบุคลากรในโรงเรียน	123
10	การดำเนินงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน การนิเทศแบบคลินิก	126
11	การดำเนินงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาเกี่ยวกับการสนับสนุน เสริมกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน	129

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
12	การดำเนินงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา เกี่ยวกับการประเมินผล การนิเทศแบบคลินิก	132
13	การดำเนินงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา เกี่ยวกับการปรับปรุง แก้ไขการดำเนินงานการนิเทศแบบคลินิก	137
14	จำนวนและร้อยละของผู้นิเทศที่ปฏิบัติการนิเทศโดยใช้กระบวนการ นิเทศแบบคลินิก ในชั้นประชุมปรึกษา ก่อนการสั่ง เสด็จการสอน ตามการรับรู้ของผู้รับการนิเทศ	142
15	จำนวนและร้อยละของผู้นิเทศที่ปฏิบัติการนิเทศโดยใช้กระบวนการ นิเทศแบบคลินิก ในชั้นการสั่ง เสด็จการสอน ตามการรับรู้ของ ผู้รับการนิเทศ	145
16	จำนวนและร้อยละของผู้นิเทศที่ปฏิบัติการนิเทศโดยใช้กระบวนการ นิเทศแบบคลินิก ในชั้นการวิเคราะห์ข้อมูล และกำหนดวิธีประชุม นิเทศ ตามการรับรู้ของผู้รับการนิเทศ	146
17	จำนวนและร้อยละของผู้นิเทศที่ปฏิบัติการนิเทศโดยใช้เทคนิค การนิเทศแบบคลินิก ในชั้นการประชุมนิเทศ ตามการรับรู้ของ ผู้รับการนิเทศ	148
18	จำนวนและร้อยละของผู้นิเทศที่ปฏิบัติการนิเทศโดยใช้เทคนิค การนิเทศแบบคลินิก ในชั้นการประชุมวิเคราะห์พฤติกรรม การนิเทศ ตามการรับรู้ของผู้รับการนิเทศ	151
19	ผลการปฏิบัติงานนิเทศโดยใช้เทคนิคการนิเทศแบบคลินิกของ ผู้นิเทศ เกี่ยวกับการกำหนด เป้าหมายของแผนงานนิเทศ	153

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
20	ตารางแสดงผลการปฏิบัติงานนิเทศของผู้นิเทศเกี่ยวกับ เป้าหมาย ของแผนงาน /โครงการ/แผนปฏิบัติงานที่กำหนดไว้	154
21	ตารางแสดงผลการปฏิบัติงานนิเทศของผู้นิเทศด้านปริมาณ	155
22	ผลการปฏิบัติงานนิเทศโดยใช้เทคนิคการนิเทศแบบคลินิกของ ผู้นิเทศ ทางด้านคุณภาพ	158
23	ผลการปฏิบัติงานนิเทศโดยใช้เทคนิคการนิเทศแบบคลินิกของ ผู้นิเทศ ด้านระดับของผลงาน	159
24	ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาและวิธีแก้ปัญหาในการใช้เทคนิค การนิเทศแบบคลินิกของผู้นิเทศ	160

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	ระบบการนิเทศของหัวหน้าหมวดวิชา	21
2	ขั้นตอนการจัดการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน	31
3	ขั้นตอนการดำเนินงานของโรงเรียน	32
4	ขั้นตอนการดำเนินงานของผู้นิเทศหรือหมวดวิชา	34
5	รูปแบบการฝึกปฏิบัติการนิเทศแบบคลินิก สำหรับครูโรงเรียน มัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 9	83

ศูนย์วิทยพัธพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย